

Κ α ν ω ν Δ.

Α'πὸ δύο προτάσεις καταφατικὰς ἕδεν ἀποφατικὸν συμπεραίνεται.

Κ α ν ω ν Ε.

Ἄν μία ἀπὸ τὰς προκειμένας εἶναι μερικὴ, μερικὸν ἔσ' τὸ συμπέρασμα. Ἄν ἀποφατικὴ, ἔσ' τὸ συμπέρασμα πάλιν τοῖσ'τον. Καὶ αὐτὸ ἐννοῶν λέγοντες ὅτι τὸ συμπέρασμα ἀκολουθεῖ πάντοτε τὸ ἀφενὲς μέρος.

Ἐπειδὴ τὸ συμπέρασμα περιεχόμενον εἰς τὰς προκειμένας, δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι καθόλου, παρά ὅταν αἱ προκειμένας εἶναι ἔσ' αἱ δύο καθόλου. Ὅταν λοιπὸν εἶναι ἢ μία μερικὴ, ἀνάγκη νὰ μερικεύεται. Ἄν Κάθε ἄνθρωπος ζῶον, ἔσ' ὁ Φίλιππος ἄρα, μέρος ὄντας τῆς κοινῆς ὀνομασίας τῆς ἄνθρωπος. Ἄν ὅμως τινὲς ἄνθρωποι μέλανες ἴσ' συμπερασὸν τὸ πᾶντες οἱ ἄνθρωποι μέλανες; Διὰ ἕναν παρόμοιον λόγον, τὸ συμπέρασμα δὲν ἔμπορεῖ νὰ καταφάσκη ὅταν μία ἀπὸ τὰς προκειμένας ἀποφάσκη.

Κ α ν ω ν ς.

Ὅταν αἱ προκειμένας μερικαὶ, ἀσυμπερασὸν τὸ συμπέρασμα (ἀκολουθεῖ τῆς Α').

Σ ο φ ί σ μ α τ α.

Πρὸ τῆς ἐκθέσεως τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν σοφισμάτων.

φισμάτων, δὲν μὲ φαίνεται παράκαιρον νὰ σήμειώσω τὰς ἐφεξῆς παρατηρήσεις.

Πρῶτον, κάθε κρίσις πρέπει νὰ διεγερθῇ ἀπὸ καμμίαν ἐξωτερικὴν αἰτίαν, καὶ αὐτὴ ἢ αἰτία ἢ ἐξωτερικὴ χρεωθεῖ νὰ εἶναι ἢ κατ' αὐτὸ καὶ σωστὴ αἰτία τῆς κρίσεως· ἐπειδὴ κάθε κρίσις πρέπει νὰ ἔχη τὸ κινήτικόν της τὸ ἴδιον. Ἐνας ἱστορικὸς ὅπῃ διηγεῖται ἕνα γεγονός ὅπῃ ἔγινε πολλὰς ἐνιαυτὸς πρὸ αὐτῶ, δὲν εἶναι ἀξιόπιστος, παρά ἂν ἐπερεῖδεται εἰς τὴν μαρτυρίαν τῶν συγχρόνων συγγραφέων, καὶ αὐτὴ ἢ μαρτυρία εἶναι ὑποκειμένη εἰς ἐξέτασιν.

Δεύτερον, ὁ συλλογισμὸς εἶναι ἐσωτερικὸς, ἐπειδὴ δὲν συλλογίζεται τινὰς, παρά εἰς τὰς ἰδίας τῆς ιδέας. Οὕτω λοιπὸν εἰς τὴν σειρὰν ἑνὸς συλλογισμῶ πρέπει νὰ φυλάξῃ τινὰς τὰς ἰδίας ιδέας· διὰ τὶ τὸ ἀληθινὸν διὰ μίαν ιδέαν, δὲν εἶναι καὶ διὰ ἄλλην. Οὕτω λοιπὸν ὅταν συλλογίζεται τινὰς μὲ ἕναν ἄλλον, πρέπει νὰ προσέχη καλὰ ἂν ἔχη καὶ ἐκεῖνος τὰς ἰδίας ιδέας, ἂν ἐκλαμβάνῃ τὰς λέξεις ὅπῃ μεταχειρίζεται ὁ ἄλλος εἰς τὸ αὐτὸ νόημα ὅπῃ καὶ αὐτὸς (1). Πρέπει

(1) Ἐλεγχος δὲ συλλογισμὸς μετ' ἀντιθέσεως τῆ συμπεράσματος· οἱ δὲ τῆτο ποιῶσι μὲν, ἔδοκῃσι δὲ διὰ πολλὰς αἰτίας, ὧν εἷς τόπος εὐφυέστατος καὶ δημοσιώτατος ὁ διὰ τῶν ὀνομάτων. Ἐπειδὴ γὰρ ἔκ ἐσιν αὐτὰ κατ' αὐτὰ τὰ πράγματα διαλέγεσθαι φέροντας, ἀλλὰ τοῖς ὀνόμασιν ἀντὶ τῶν πραγμάτων χρώμεθα συμβόλοις, τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ ἐπὶ τῶν ὀνομάτων οἰόμεθα συμβαίνειν, καθάπερ ἐπὶ τῶν ψήφων τοῖς λογιζομένοις.

μάλισα νὰ φυλάττεται τινὰς εἰς τὰς μετὰ θερμότητος καὶ ζέσεως φιλονεικίας ἀπὸ τὸ νὰ δίδῃ πάντοτε σωσὰ τὸ ἴδιον νόημα εἰς τὰς λέξεις ὅπῃ μεταχειρίζονται· ἐπειδὴ ἐκεῖνο ὅπῃ λέγει τινὰς διὰ μίαν λέξιν παρμένην εἰς ἕνα τι νόημα, δὲν εἶναι ἀληθινὸν ὅταν πέραν τὸ ὄνομα εἰς μίαν σημασίαν διαφορετικὴν. Διὰ ταύτην λοιπὸν τὴν αἰτίαν εἶναι ποτὲ καλὸν νὰ ὀρίζωμεν τὰς ὀρθὰς καὶ νὰ συμφωνῶμεν εἰς τὴν σημασίαν τῆς.

Τρίτον, τὰ πάθη εἶναι ὡς ἄλλα τόσα ὑελιά χρωματισμένα ὅπῃ μᾶς κάμνεν νὰ βλέπωμεν τὰ πράγματα ἄλλα παρ' ὅ, τι εἶναι, ἄλλα καὶ ὄχι καθὼς ἠθέλαμεν τὰ βλέπη ἂν εἵμασαν εἰς τὴν γαληνικὴν κατάστασιν τῆ ὀρθῆ λόγου. Χρεωσῶμεν λοιπὸν νὰ ἀπιστῶμεν εἰς τὰ πάθη μας, ἂν θέλωμεν νὰ κάμνωμεν κρίσεις ὀρθὰς. Αἱ προλήψεις, ὅ, ἐσιν, αἱ κρίσεις ὅπῃ ἐκάμαμεν εἰς τὴν νηπιότητά μας, καὶ ὅπῃ δὲν προηγήθησαν ἀπὸ τὴν ἐξέτασιν, μᾶς φέρνεν συχνὰ εἰς λάθη.

Τὸ δὲ ἐκ ἑσιν ὁμοῖον. Τὰ μὲν γὰρ ὀνόματα πεπεράσαι, καὶ τὸ τῶν λόγων πλῆθος, τὰ δὲ πράγματα τὸν ἀριθμὸν ἄπειρα ἐσιν. Ἀναγκαῖον ἔν πλείω τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τῆνομα ἔν σημαίνειν. Ὡσπερ ἔν κακεῖ οἱ μὴ δεινοὶ τὰς ψήφους φέρειν ὑπὸ τῶν ἐπισημόνων παρακρούονται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν λόγων, οἱ τῶν ὀνομάτων τῆς δυνάμειος ἄπειροὶ παραλογίζονται καὶ αὐτοὶ διαλεγόμενοι καὶ ἄλλων ἀκούοντες. Διὰ μὲν ἔν ταύτην τὴν αἰτίαν καὶ τὰς λεχθησομένας, ἔσι καὶ συλλογισμὸς καὶ ἔλεγχος φαινόμενος, ἐκ ὧν δὲ. Ἀριστοτέλης ἔν τῷ περίσοφιστικῶν ἐλέγχων.

Αἱ παρατηρήσεις ὅπῃ τῶρα ἐκάμαμεν δὲν θὰ
μᾶς εἶναι ἀνωφελεῖς εἰς τὸ νὰ μᾶς βοηθήσεν νὰ ξε-
πλέκωκεν τὰς πλεκτάνας τῶν σοφισμάτων.

Α'. τὸ παρά τὴν ὁμωνυμίαν.

Κάθε ταῦρος μυκᾶται, (φωνάζω ἐπὶ βοῦς).

Ὅρος τι εἶναι ταῦρος,

Ὅρος τι ἄρα μυκᾶται,

Ἡ γαλῆ ἐχθρὰ τῶν ποντικῶν,

Λέξις τις εἶναι γαλῆ,

Λέξις τις ἄρα ἐχθρὰ τῶν ποντικῶν.

Παντῆ εἶναι ἐπίρρημα,

Ὁ Θεὸς εἶναι παντῆ,

Ὁ Θεὸς ἄρα εἶναι ἐπίρρημα.

Ὁ παραλογιζόμενος ἢ σοφισζόμενος ἐξ ὁμωνυμίας, τὸ
δοκῆν μὲν μεταχειρίζεται τρεῖς ὅρους, τῷ ὄντι δὲ,
τέσσαρας.

Β'. τὸ παρά τὴν ἀμφιβολίαν.

Ἐκεῖνο ὅπῃ βλέπει τινὰς, ἐκεῖνο βλέπει,

βλέπει ἕναν σύλον,

Ὁ σύλος ἄρας βλέπει.

Παιδίον μωρὸν γελαῖς. Ἐδὼ ὁ ἀκέων ἀμφι-
βάλλει, πότερον (ποῖον ἀπὸ τὰ δύο), ἢ λέξις μω-
ρὸν, ἐπίθετον εἶναι εἰς τὸ παιδίον, ἢ τὸ ὑποκείμε-
νον τῆς χλεύης τῆ παιδία. Ὁ Ἀπόλλων τῶν Δελ-
φῶν ἦταν ἕνας σοφιστής, ἐπειδὴ οἱ χρησμοί τε δὲν ἦ-

ταν, εἰμὴ σοφίσματα. Τοῖστος ὁ ἔφεξις χρησμὸς ὅπῃ ἐκατόρθωσεν ὁ Κροῖσος μὲ τὰς χρυσᾶς πλίνθας καὶ ἔλαβεν ἀπὸ αὐτόν.

Κροῖσος Ἄλυν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει (ἴα χαλάσει). Πότερον ὅμως, τὴν ἐδικήν τε ἢ τὴν τῆ Κύρου, δὲν ἐπροσδιόρισεν.

Ω, θεῖα Σαλαμὶς ἀπολεῖς δὴ σὺ τέκνα γυναικῶν.

Ἀπολεῖς δὲ νὰ εἰπῇ ἴα κάμης νὰ χαθῶν. Πότερα ὅμως, τὰ τῶν Ἑλληνίδων ἢ τῶν Περσίδων, δὲν ἐσαφήνισε. Συμπεραίνεις ἀπὸ ἐδῶ πόσον ἡ σοφισματομανία ἦταν τότε κοινὴ ὡς καὶ οἱ Θεοὶ ἦταν σοφισαί. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ὁ Ἀπόλλων ὠνομάσθη Λοξίας.

Τοῖστος παρὰ τὴν ἀμφιβολίαν παραλογισμὸς βλέπει τινὰς εἰς τὰ βιβλία καὶ εἰς κάθετι ἔγγραφον. Διὰ τῆτο πρέπει ἐκεῖνοι ὅπῃ γράφου νὰ προσέχου μεγάλα διὰ νὰ ἀποφεύγου τὴν ἀμφιβολίαν.

Γ'. Τὸ παρὰ τὴν σύνθεσιν ἢ διαίρεσιν.

Ὁ ἵππος σηκόνει τριακοσίας λίτρας,

Ἐνα παιδί σηκόνει ὅσον ὁ ἵππος.

Ἐνα παιδί ἄρα σηκόνει τριακοσίας λίτρας.

Εἰς τὴν ἐλάσσονα ἢ ποσότης ἐννοεῖται διηρημένη εἰς πολλὰ μέρη, καὶ εἰς τὸ συμπέρασμα ἐννοεῖται συγθεμένη εἰς ἓνα. Παρὰ τὴν σύνθεσιν παραλογίζονται καὶ ὅσοι πηδῶν ἀπὸ τὸ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργεία.

καθώς, ὁ καθήμενος ἢμπορεῖ νὰ περιπατῆ, ἄρα ὁ καθήμενος περιπατεῖ· ἐπειδὴ εἰς τὸ συμπέρασμα ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐνέργεια συνδέονται.

Τὰ τοιαῦτα ὅμως σοφίσματα εἶναι προφανῆ. Ἰδὲ ὅμως ἄλλα ὅπῃ λανθάνου πολλάκις, καὶ ἀκολούθως ἄξια παρατηρήσεως.

Οἱ τυφλοὶ βλέπουσιν, οἱ χωλοὶ περιπατοῦσιν, οἱ κωφοὶ ἀκούουσιν,

Ἄλλ' οἱ τυφλοὶ δὲν βλέπουσιν καὶ τλ.

Εἰς τὴν πρώτην πρότασιν τὸ νόημα εἶναι διηρημένον, ἐννοῶνται δηλαδὴ οἱ τυφλοὶ ὅπῃ ἦταν ποτὲ τυφλοὶ, καὶ εἰς τὴν δευτέραν ἕδεμία διαίρεσις νοήματος.

Ὁ Θεὸς δέχεται τὰς ἁμαρτωλούς.

Οἱ ἁμαρτωλοὶ ἄρα δεῖ νὰ κληρονομήσουσιν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ἡ πρώτη πρότασις ἐλήφθη εἰς ἓνα νόημα διηρημένον, καὶ ἡ δευτέρα εἰς ἓνα νόημα συνδεμένον.

ἢμπορεῖ νὰ ἀναφέρῃ τινὰς εἰς τὰ παρὰ τὴν σύνθεσιν καὶ διαίρεσιν σοφίσματα, τὰς ψευδεῖς κρίσεις ὅπῃ κάμνομεν συχνὰ ἐπάνω εἰς τὴν πολιτείαν τῶν ἀνθρώπων, θεωροῦντες τὰς κατὰ τὸ διηρημένον νόημα, ὃ ἐστὶ κατὰ τινὰ, χωρὶς νὰ προσέχωμεν εἰς τὰ ἄλλα. Ἐρωτῶμεν ἓνα διδάσκαλον γραμματικὸν ἐρωτήματα ὅπῃ δὲν πρέπει νὰ κάμῃ τινὰς, παρὰ εἰς διδασκάλους φυσικὰς ἢ θεολογικὰς καὶ τλ, καὶ πα-

ραλογίζομάσθε πηδῶντες ἀπὸ τὸ διηρημένον νόημα εἰς τὸ σύνθετον.

Ἐνας κριτῆς ὡς κριτῆς, ἕνας εὐλαβῆς ὡς εὐλαβῆς, ἕνας καλόγηρος ὡς καλόγηρος, ἕνας νυνεχῆς ὡς νυνεχῆς, δὲν ἤμπορεῖ νὰ κάμη τὴν δεῖνα πράξιν. Παραλογίζομάσθε πηδῶντες ἀπὸ τὸ συνθεμένον νόημα εἰς τὸ διηρημένον, μὴ σοχαζόμενοι ὅτι εἶναι ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ, καὶ ὁ καλόγηρος ὅταν ἐνδύθῃ τὸ ῥάσον, δὲν ἐξεδύθη τὸν ἄνθρωπον, μήτε οἱ ἄρχοντες ἀφ' ἧ ἐφόρεσαν τὴν τήβενναν, καὶ ἀκολέθως εἶναι ὅλοι ὑποκείμενοι εἰς πάσῃ ἰχυρότερα ἀπὸ τὰ χρέητες. Ἐντεῦθεν φανερόν ὅτι δὲν πρέπει νὰ κρίνωμεν τὴν ἀνθρώπου ἀπὸ τινὰ ἐξωτερικὰ, μήτε ἀκόμι ἀπὸ τὸ συμφέρον τὴν, ἀμὴ ἀπὸ τὰς κλάσεις τὴν, κλίσεις τὴν, ἐνὶ λόγῳ, εἰς τὸ συνθεμένον νόημα.

Ἐδὼ ἀκόμι ἤμπορεῖν νὰ ἀναχθῆν καὶ οἱ παρὰ τὴν συλλογὴν καὶ διανομὴν παραλογισμοὶ ὡς

Ὁ ἄνθρωπος σοχάζεται

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι συνθεμένος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος,

Ἄρα τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ σοχάζονται.

Ὁ ἄνθρωπος σοχάζεται καθὸ ψυχὴ μόνον,

Οἱ ἀπόστολοι ἦσαν δώδεκα,

Ὁ Πέτρος ἦταν ἀπόστολος,

Ὁ Πέτρος ἦταν δώδεκα.

Δ. Τὸ παρὰ τὴν προσωδίαν.

Ὁ λιμὸς ἔπαυσε. ἤ ποτερον, ἢ πείνα ἢ ἢ λοιμική; ἐπειδὴ μὲν ἰσημαίνει πείναν καὶ μὲν οἱ λοιμικὴν. Οἱ παλαιοὶ δὲ νὰ εἶχαν κάποιαν διαφορὰν τῆς προφορᾶς. Τοῖετον εἶναι καὶ τὸ παιδιᾶς χάριν πολλάκις προτεινόμενον, εἰώα νησσῶν φιλείς, πόσον μᾶλλον τὰ χηνῶν· ἐπειδὴ τὸ εἰώα νησσῶν (παπιῶν) φιλείς προφερόμενον καὶ ἀπαγγελλόμενον διαφορετικῶς, ἢμπορεῖ νὰ παραλογισθῇ ὁ ἀκῶν νομίζοντας ὅτι φανερώνομεν Ἰωάνης ὄν φιλείς. Παρὰ τὴν προσωδίαν σοφίζεται καὶ ὁ ἀπόλων ἀποκρινόμενος.

Ἡ΄ ξεῖς ἀφίξη ἢ θνήξεις ἐν πολέμῳ.

ἐπειδὴ τὸ ἐ τονιζόμενον, κατηγορεῖται εἰς τὸ ἀφίξη, μὴ τονιζόμενον, εἰς τὸ θνήξεις.

Ε. Τὸ παρὰ τὸ κῆμα τῆς λέξεως.

Εἰς αὐτὰς τὰς παραλογισμὸς βλέπει τινὰς μάλισα, νὰ πίπτειν, ὅσοι ὁμιλῶν ξένας γλώσσας, καὶ ἐνίοτε καὶ τὴν ἐδικήν τες, καὶ αἰτία εἶναι ἢ γλώσσα. Ποικιλότης καὶ ἀνωμαλία σχηματισμῶν χωρὶς λόγον δὲν εἶναι πλεῖτος τῆς γλώσσης καθὼς τινὲς ἀμαθῶς νομίζου, ἀμὴ εἶναι ἓνα μεγάλον ἐλάττωμα τῆς γλώσσης. Τὰ παιδιά συλλογιζόμενα ὀρθότατα φαίνονται πολλάκις εἰς ἡμᾶς ὅτι παραλογίζονται, μὴ μαντεύοντα τὴν ἄλογον συνήθειαν. Πολλὰ ῥήματα

ὅπερ ἢ συνήθεια τὰ θέλει εἰς ἐνεργητικὸν σχηματισμὸν, τὰ σχηματίζον εἰς παθητικὸν καθὼς ὁ ὀρθὸς λόγος τὸ ἀπαιτεῖ, καὶ ἄλλα πάλιν τὸ ἐναντίον, καὶ τλ.

ζ. τὸ παρά τὸ συμβεβηκός.

Αὐτὸ ἀκολουθεῖ ὅταν συνάγη τινὰς ἓνα συμπέρασμα ἀπόλυτον, καθόλου καὶ χωρὶς κάμμιαν περὶ σφιλῆ, ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπερ δὲν εἶναι ἀληθινόν, παρά κατὰ συμβεβηκός. Εἰς αὐτὸ πίπτει ὅσοι καταφέρονται κατὰ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν διὰ τὰς καταχρήσεις ὅπερ αὐτῶν τινὲς κάμνουν. Τὸ παρά τὴν νόσον καὶ τὸν καιρὸν δοθέν ἐμετικὸν ἔχει κακὰ ἀποτελέσματα. Ἄρα δὲν πρέπει ποτέ νὰ εἶναι εἰς χρήσιν. Τὸ συμπέρασμα δὲν εἶναι ὀρθόν. Τινὲς ἰατροὶ σφάλουν εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἰατρικῆς. Ἄρα ἐξωσέοι οἱ ἰατροί. Τὸ συμπέρασμα ἀσυμπεράσον. Τοιαῦτα εἶναι καὶ τὸ, ὁ Πέτρος ἄλλος παρὰ τὸν Παῦλον, ὁ Παῦλος ἄνθρωπος. Ἄρα ὁ Πέτρος ὄχι ἄνθρωπος.

Ζ. Τὸ παρά τὸ ἀπλῶς καὶ κατά τι.

Παραλογίζονται ὅσοι ἀπὸ τὸ ἀπλῶς πηδῶν εἰς τὸ κατά τι, ὡς ὅταν λέγουν ὁ αἰθίωψ μέλας, ἄρα καὶ εἰς τὰ δόντια. Ἀπὸ τὸ κατά τι εἰς τὸ ἀπλῶς, ὡς ὁ αἰθίωψ ἔχει ἄσπρα δόντια, ἄρα ἄσπρος. Ἰδὲ πῶς οἱ σοφισταὶ τεχνεύονται τὸν φαινόμενον ἔλεγχον.

Ὁ αἰθίωψ ὄντας μέλας, ἔχει ἄσπρα ὀδόντια,
 Ὁ αἰθίωψ ἄρα καὶ ἄσπρος καὶ μὴ ἄσπρος.

Ἀσυλλόγιστοι συλλογισμοὶ εἶναι παρὰ τὸ ἀπλῶς καὶ κατὰ τι καὶ αἰεφεξῆς.

Ὁ Πέτρος καλός,

Ὁ Πέτρος ζωγράφος,

Ὁ Πέτρος ἄρα καλὸς ζωγράφος,

Ὁ Πέτρος καλὸς ζωγράφος,

Ὁ Πέτρος ἄνθρωπος,

Ὁ Πέτρος ἄρα καλὸς ἄνθρωπος.

Ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός, ἄρα καὶ κατὰ τὴν σκυτοτομικὴν. Κακὸν ὁ φόνος, ἄρα μήτε νὰ μάχεται τινὰς ὑπὲρ πατρίδος καὶ τῶν φιλτάτων καλόν. Εἰς παρομοίαις συλλογισμὸς πίπτομεν συχνὰ καὶ πηδῶμεν ἀπὸ τὸ ἀπλῶς εἰς τὸ κατὰ τι, καὶ ἀπὸ τὸ κατὰ τι εἰς τὸ ἀπλῶς.

Παρὰ τὸ ἀπλῶς καὶ κατὰ τι παραλογίζονται καὶ ὅσοι ἔχοντες ἔσβαν πολλὴν ἢ ἀξίωμα μέγαλον, κρίνουν ὅτι ἔχουν καὶ μετῆσβαν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν. Ὅθεν καὶ συχνὰ βλέπει τινὰς τοιούτους πολυκτῆμονας ἀξιωματικὰς ὅπῃ θέλουν νὰ συλλογίζονται ἐπάνω εἰς πράγματα ὅπῃ μόλις τὰς ὀνομασίας των ἤξεύρουν. Οἱ συλλογισμοὶ αὐτῶν εἶναι παρόμοιοι μὲ τὸς ἔχω πλῆτον, ἄρα καὶ γνώσεις. ἔχω κτήματα, ἄρα καὶ ἐπιστήμας. Αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστήμαι εἶναι ἄλλοι τῆς φιλοπονίας καὶ ὄχι παρεπόμενον τῆς πλῆτῆς καὶ τῶν ἀξιωμάτων.

Η'. Τὸ παρά τὸ ἐπόμενον.

Παρά τὸ ἐπόμενον ὁ παραλογισμὸς γίνεται, ὅταν νομίζωμεν ὅτι ἀντιτρέφει ἢ ἀκολέθησις ὡς, Ἄν γράφω, κινῶ τὸ χέρι. Ἄρα καὶ ὅταν δὲν γράφω, δὲν κινῶ τὸ χέρι. Ἀσύνακτον τὸ συμπέρασμα. Τὸ μέλι ξανθὸν. Ἄρα καὶ καθεξέξανθον μέλι, καὶ ἡ χολή.

Θ'. Τὸ παρά τὴν ἄγνοιαν τῆ ἐλέγχου.

Οἱ ψευδώνυμοι συλλογισμοὶ, τὰ σοφίσματα λέγω καὶ οἱ παραλογισμοὶ, ἤμπορῶν νὰ ἀναχθῶν ὅλοι εἰς τὴν ἄγνοιαν τῆ ἐλέγχου καθὼς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης. Ἐπειδὴ οἱ σοφισαὶ φαίνονται ὅτι ἀπατῶν διὰ τὴν ἄγνοιαν τῆ ἐλέγχου. Οἱ παραλογιζόμενοι ἀγνοῶν ὅτι δὲν γίνεται ὀρθὸς συλλογισμὸς καὶ ἀκολέθως ὀρθὸς ἔλεγχος, καὶ διὰ τῆτο ἀπατῶνται. Ἰδιαίτερον ὅμως ὠνομάωθησαν παραλογισμοὶ παρά τὴν ἄγνοιαν τῆ ἐλέγχου ἐκεῖνοι εἰς ὅσους ἢ ἔλλειψις τῆ ἐλέγχου εἶναι προφανής. Τοῖστοι εἶναι

Ὁ τρία ἀριθμὸς μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν δύο καὶ ὄχι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν πέντε.

Ὁ αὐτὸς ἄρα ἀριθμὸς καὶ μεγαλύτερος καὶ ὄχι μεγαλύτερος.

Ὁ δύο ἀριθμὸς διπλῆς τῆ ἐνός, καὶ ὄχι διπλῆς τῆ τρία.

Ὁ δύο ἄρα ἀριθμὸς καὶ διπλῆς καὶ ὄχι διπλῆς.

Ἡ δὴ φύρα μὲ διπλῆ τῆς τραπέζης μὲ εἰς τὸ μῆ-
 κος, καὶ ὄχι διπλῆ εἰς τὸ πλάτος,
 Ἡ δὴ φύρα μὲ ἄρα καὶ διπλῆ καὶ ὄχι διπλῆ.

Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα παραδείγματα, παντάπασι,
 παιδαριώδη καὶ γελοῖα. Εἰς τὴν ἀγνοίαν τῆ ἐλέγχου
 γὰ εἰπῶ καλλίτερα, ἀνάγονται τὰ σοφίσματα διὰ
 τῶν ὁποίων ἀποδείχνει τινὰς ἐναντίον τῆ ἀντιδιαλε-
 γομένου κάθεται ἄλλο καὶ ὄχι ἐκεῖνο περὶ τῆ ὁποῖο ὁ λό-
 γος, ἢ ἐκεῖνο ὅπερ δὲν ἀρνεῖται τελείως, ἢ τέλος,
 κάθεται ξένον εἰς τὴν ζήτησιν.

Τὰ παραδείγματα δὲ εἶναι, εἰμὴ πολλά συχνὰ
 εἰς τὰς συνομιλίας, εἰς τὰς φιλονεικίας, εἰς τὰ κρι-
 τήρια, ὅπερ συμβαίνει συχνὰ γὰ ἀγωνίζεται τινὰς γὰ
 ἀποδείξῃ ἐκεῖνο ὅπερ δὲν ἀνήκει τελείως εἰς τὸ προ-
 κείμενον. Βλέπει τινὰς παρομοίους παρολογισμὸς εἰς
 κάθε εἶδος βιβλία. Ἡ ἀρχὴ εἶναι μία ἔλεγεν ἕνας
 φιλόσοφος ἐννοῶντας τὸν Θεόν. Ἐνας ἄλλος ἐνισάμε-
 νος, διισχυρίζετο γὰ τὰς δεῖξῃ πολλὰς, σοχαζόμε-
 νος ὅτι ἐκεῖνος μὲ τὸ ἀρχὴ δὲν ἐννοῶσε, εἰμὴ τὰς ἀρ-
 χὰς τῶν σωμάτων. Πρέπει γὰ θανατωθῆ αὐτὸς ὁ
 ἄνθρωπος δι' αὐτὸ ὅπερ ἔκαμεν ἔλεγεν ἕνα μέλος τῆ
 κριτηρία ἐννοῶντας φόνον. Ὁ καὶ ἐφώναζεν ἕνας ἄλλος
 σοχαζόμενος ὅτι ἐκεῖνος τὸν καταδικάζει ἀδίκως θά-
 νατον δι' ὀλίγα ἀργύρια ὅπερ ἢ ἀνάγκη ἴσως εἶχε
 τὸν θιάση γὰ κλέψῃ. Οἱ κριταὶ φιλονεικῶντες ἤλ-
 θαν καὶ εἰς ὑβρεῖς ὁ ἕνας κατὰ τῆ ἄλλῃ. Δὲν εἶναι πο-
 λὺς καιρὸς ὅπερ εἶχα μίαν φιλονεικίαν μὲ ἕνα φίλου

περὶ τῆ εἰς ποίαν διάλεκτον πρέπει νὰ γράφωμεν. Ὁ φίλος μὲ διαχυρίζονταν ὅτι Ἑλληνικὰ ὅπῃ ὠμιλῶνταν εἶναι τῶρα ὑπὲρ τὰς δύο χιλιάδας ἔτη. Ἐγὼ Ἑλληνικὰ, καθὼς ὠμιλῶνται τὴν σήμερον. Ἡ φιλονεικία μας ἦταν εἰς μάτην· ἐπειδὴ ἔπρεπε πρότερον νὰ διορίσωμεν τὴν γλῶσσαν μας. Ἐκεῖνος ἐνόμιζε γλῶσσαν μας ὄχι αὐτὴν ὅπῃ ὠμιλῶμεν, ἀμὴ ἐκείνην ὅπῃ ὠμιλῶνταν ποτέ. Καὶ ἐγὼ νομίζοντας γλῶσσαν μας αὐτὴν ὅπῃ ὠμιλῶμεν, ὑπελάμβανα ὅτι καὶ ἐκεῖνος αὐτὴν νομίζει. Ἐπρεπε νὰ τὸν καταπείσω λοιπὸν ὅτι γλῶσσα μας εἶναι αὐτὴ ὅπῃ ὠμιλῶμεν ἡμεῖς καὶ ὄχι ἄλλη· μὰ δι' ὅποιον διαχυρίζεται παρομοίας διαχυρίσεις ἔδεδμία πειθῶ. Ἐπρέπει νὰ ἀπορρίψῃ ὁ Ἡρόδοτος, μὴ γράφοντας εἰς τὴν διάλεκτον τῆ Πλάτωνος; Εἶσαι εὐτυχὴς ἔλεγεν ἕνας εἰς ἕνα πλῆσιον. Εἶμαι δυστυχὴς τὸν ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, πάσχοντας ἀπὸ γυναικοζηλίαν, καὶ τλ.

Ἡ προφύλαξις ὅπῃ πρέπει νὰ πάρῃ τινὰς ἐναντίον αὐτῆ τῆ σοφίσματος, εἶναι τὸ νὰ προσδιορίσῃ καλὰ τὴν κατάστασιν τῆ ζητήματος, ἀποφεύγωντας κάθε ἀμφιβολίαν εἴτε λέξεων εἴτε νοημάτων. Ἐπειτα ἀφ' ἧ προσδιορισθῆ καλὰ ἡ κατάστασις τῆ ζητήματος, ὅταν ὁ ἀντιδιαλεγόμενος ὑποπαρεκκλίνη καὶ ὑποπαρεκτρέπεται, πρέπει νὰ τὸν προσέχη καὶ νὰ τὸν γυρίσῃ εἰς τὸ προκείμενον καὶ ζητούμενον.

Ι. Λῆψις τῆ ἐν ἀρχῇ.

Τὸ προηγούμενον σοφίσμα γίνεται ὅταν ἀποκρί-

U

νεται τινὰς ὄχι εἰς τὸ περὶ τῆς ὁποῖα ὁ λόγος, καὶ ἢ λήψις τῆς ἀρχῆς γίνεται τὴναντίον, ὅταν ἀποκρίνεται τινὰς μὲ διαφορετικὰς ὁρὰς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ὅθεν καὶ λήψις ἢ αἰτήσις τῆς ἐν ἀρχῇ ὀνομασίᾳ. ἢ εἶναι εὐμορφον; — ἐκεῖνο ὅπως ἀρέσκει. Ἰδὲ μία λήψις τῆς ἐν ἀρχῇ· ἐπειδὴ ὅταν ἀποκρίνεται τινὰς ἔτως, εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς ἂν νὰ ἀποκρίνεται, εὐμορφον εἶναι ἐκεῖνο ὅπως εἶναι εὐμορφον. Διὰ τί τὸ ὅπιον προξενεῖ ὕπνον; — διὰ τί εἶναι ὑπνωτικόν. Εἶναι τὸ ἴδιον ὡς ἂν νὰ λέγη τινὰς, διὰ τί εἶναι προξενητικόν ὕπνου. Ἡ ἐρώτησις ἀπὸ τὴν ἀποκρίσιν δὲν διαφέρει, παρὰ κατὰ τὰς λέξεις. Ὁ Ἀριστοτέλης λέγωντας ὅτι τὸ κέντρον τῆς Παντός εἶναι τὸ μεσαίτατον τῆς Γῆς διὰ τὴν εἰς αὐτὸ τῶν βαρέων ῥοπήν, κάμνει μίαν λήψιν τῆς ἐν ἀρχῇ· ἐπειδὴ αὐτὸ δὲν ἀκολουθεῖ, ἂν δὲν προὔποθέτεται ἐκεῖνο.

Εἰς τοιαύτους παραλογισμὸς πίπτομεν κάθε ἡμέραν, καὶ δὲν εἶναι θαυμαστὸν· ἐπειδὴ ἐμάθαμεν ἀπὸ μικροί. Εἴμβρα μέσα εἰς ἓνα χολεῖον καὶ ἄκυσσε μὲ προσοχήν καὶ ἀνάλυσσε τὰ ἀκρόμενα, καὶ θέλεις ἰδῆ πόσον κατασοφίζονται τὲς διδασκάλας τῆς οἱ μαθηταί. Ἀγαπῶ τὸν Θεόν, διὰ τί τὸ ἀγαπῶ ἔχει αἰτιατικήν; — διὰ τί συντάσσεται μὲ αἰτιατικήν. Εἶναι τὸ ἴδιον ὡς ἂν νὰ λέγη, διὰ τί τὸ ἀγαπῶ ἔχει αἰτιατικήν.

Ὁ φαῦλος κύκλος ἢ ἡ διαλληλία εἶναι μία λήψις τῆς ἐν ἀρχῇ, ἓνα εἶδος φαύλης ἐλέγχου, εἰς τὸν ὅποιον ὑποθέτῃν πρῶτον ἐκεῖνο ὅπως πρόκειται εἰς δεῖν

ξιν, ἔπειτα δείχνον ἐκεῖνο ὅπῃ ὑπόθεσαν. Ὁ Ἀριστοτέλης ἀπὸ τὴν αἰδιότητα τῆς κινήσεως συνάγει τὴν αἰδιότητα τῆς Θεῆς, ἔπειτα ἀπὸ τὴν αἰδιότητα τῆς Θεῆς ἀναποδίζει εἰς τὴν αἰδιότητα τῆς κινήσεως. Ὁ Καρτέσιος κατασκευάζει τὴν θείαν ὑπαρξιν μὲ τὴν εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐνασράπτεισσαν αὐτῆς ιδέαν, ἔπειτα μὲ τὴν ὑπαρξιν τῆς Θεῆς, ὁ ὁποῖος δὲν ἀγαπᾷ νὰ ἀπατά, ἀποδείχνει ὅτι αἱ ιδέαι μας εἶναι ἀληθινὰ ἔπειτα ἔββαιαι. Πρὸς τέτοις ἔπειτα ἐκεῖνοι ὅπῃ ἀποδείχνον τὴν ὑπαρξιν τῶν σωμάτων διὰ τῆς πίσεως, δὲν κάμνον ἔπειτα αὐτοὶ, παρά ἕνα φανταστικὸν κύκλον.

ΙΑ. Τὸ παρά τὴν ψευδοπόθεσιν.

Τὸ ἐκ ψευδοπόθεσεως σόφισμα γίνεται ὅταν ὑποθέτωμεν δι' ἀληθινὸν ἐκεῖνο ὅπῃ εἶναι ψευδές. Εἶναι πολλὰ τὰ αἴτια ὅπῃ μᾶς κάμνον νὰ πίπτωμεν εἰς παρανομίας παραλογισμῶν. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ σόφισμα ἀκολουθεῖ πολλάκις ὅπῃ ἀντὶς νὰ ὁμολογίσωμεν τὴν ἀγνοϊάν μας, παρῆρουμεν νὰ ἐξηγήσωμεν ἐκεῖνο ὅπῃ δὲν εἶναι, μὲ ἐκεῖνο ὅπῃ παρανομοίως δὲν εἶναι. Μάρτυς ἡ ἰσορία τῆς χρυσοῦς ὀδοντίου. ἕνας ἀγύρτης εἰς τὸν δέκατον ἑβδομὸν αἰῶνα ἔδειχνεν ἀπὸ πόλιν εἰς πόλιν ἕνα νέον ὅπῃ εἶχεν ἕνα χρυσοῦν ὀδόντι. Οἱ φιλόσοφοι τῆς τότε καιροῦ ἔκαμνον λόγους διὰ νὰ δείξον ὅτι ἡ ὑλη τῆς χρυσοῦς ἠμποροῦσε νὰ διαταχθῆ εἰς τὸ ὀδόντι τῆς νέου μὲ τὸν ἴδιον τρόπον ὅπῃ διατάσσεται ἔπειτα εἰς τὰ χρυσεῖα. ἕνας χειρουργὸς ὅμως ἐπιτήδειος ἔκαμε νὰ ἰδῶν ὅτι τὸ ὀδόντι τῆς νέου ἦταν περιτυλιγμένον μὲ

Φύλλον χρυσὸν ὅπως ἦταν ἐπιδεξιότατα θαλμένον εἰς τὰ ἔλα. Πρέπει λοιπὸν ὅταν ἀρχίζωμεν νὰ ἐξηγώμεν τὴν αἰτίαν ἐνὸς γεγονότος, νὰ βεβαιωθῶμεν ἂν τὸ γεγονὸς ὑπάρχη.

IV. Τὰ παρά τὴν λῆψιν τῆ μὴ αἰτίας ὡς αἰτίας.

Εἶναι σοφὸν νὰ λέγωμεν πολλάκις, δὲν ἡξεύρομεν τίποτες, εἶναι σοφώτερον ἀκόμη νὰ ἐπιμένωμεν εἰς τὴν ἔρευναν καὶ ἐξέτασιν τῆς ἀληθείας, νὰ μὴν κάμνωμεν κρίσεις, παρά ἀφ' ἧ βεβαιωθῶμεν διὰ τὴν σχέσιν ὅπως ἔχει ἓνα ἀποτελέσμα μὲ μίαν αἰτίαν, Μὰ ἡ φυσικὴ νωθρότης δὲν μᾶς συγχωρεῖ νὰ ἐξετάσωμεν νὰ μάθωμεν, ἡ ὑπερηφανία, ὁ τύφος δὲν μᾶς ἀφίνει νὰ ἐπέχωμεν· ἐπειδὴ ἡ ἐποχὴ εἶναι σημεῖον ἀγνοίας καὶ ἀμαθείας, καὶ νὰ φαίνωμάς τε τοῖσ τοι δὲν θέλομεν. Ἰδὲ λοιπὸν ἡ πηγὴ τῶν προπετειῶν μας, καὶ ἀκολέθως τῶν ἀκρίτων καὶ ἐσφαλμένων μας κρίσεων. Ἰδὲ ἐκεῖνο ὅπως μᾶς κάμνει συχνὰ νὰ πέρνωμεν αἴτιον τινὸς ἀποτελέσματος γεγονότος ἐκεῖνο ὅπως δὲν εἶναι τελείως, ἐκεῖνο ὅπως δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα. Τοῦτο μετὰ τῆτο, ἄρα καὶ διὰ τῆτο, ἢ τῆτο μετὰ τέττε ἄρα καὶ διὰ τέττο.

Μετὰ κωμῆτην ἢ μετὰ κωμῆτε ἀκολουθεῖ μία ξηρασία ἓνας λοιμὸς, ἢ λιμὸς, θάνατος τινὸς ἡγεμόνος καὶ τλ; Ὁ χυδαῖος ἄνθρωπος εὐθὺς συμπεραίνει ὅτι, ἐπειδὴ μετὰ τὸν κωμῆτην ἢ μετὰ τῆ κωμῆτε, ἄρα καὶ ἐξ αἰτίας τῆ κωμῆτε· μὲ ὅλον ὅπως ὅτι

κωμήτης δὲν ἔχει κἀμμίαν σχέσιν μὲ τὰ προειρη-
 μένα κακὰ συμβεβηκότα. Ὁ πολὺς ἄνθρωπος ῥβλέ-
 πει πάλιν ποτὲ κἀνέναν κωμήτην; προσδέχεται
 ἔ παρόμοια συμβεβηκότα, παρομοίας συμφοράς. Οἱ
 κωμῆται εἶναι ἔ αὐτοὶ ἄστρα εἶδη πλανητῶν, ὅπῃ
 κἀμνην τὰς περιφοράς των φυσικὰ ἔ ὅπῃ φαίνονται
 σπανίως εἰς ἡμᾶς.

Ἡ Σελήνη εἰς τὴν ἔκλειψίντης φαίνεται τρό-
 πον τινὰ φοινική (βαθὺ κόκκινον τὸ φοινικῆν χρω-
 μα). ῥΑ' κολουθεῖ πόλεμος; ὁ πολὺς ἄνθρωπος συμ-
 περαίνει ὅτι ἡ Σελήνη ἔπροσήμαιεν αἶμα. Ἡ ἔκ-
 λειψις τῆς Σελήνης εἶναι ἔνα φαινόμενον φυσικὸν,
 ἔ ἡ μεταβολὴ τῆς χρώματός της δὲν ἀκολουθεῖ, πα-
 ρὰ μὲ τὸ νὰ ἔμβαινῃ μέσα εἰς τὴν σκιάν τῆς Γῆς
 εἰς τὴν ἔκλειψίντης. Αὐτὸ τὸ φαινόμενον δὲν δια-
 φέρει ἀπὸ τὸ φαινόμενον τῶν ἀξιοσημειώσεων της,
 παρὰ κατὰ τῆτο· αἱ ἀξιοσημειώσεις της γίνονται συχ-
 νὰ, ἔ ἡ ἔκλειψις της σπανίως.

Μετὰ τὴν νεομηνίαν (νέον φεγγάρι) ἡ μετὰ
 τὴν πανσέληνον βρέχει, ἡ ἀλλάζει ὁ καιρὸς· ἄρα
 βρέχει ἡ ἀλλάζει ὁ καιρὸς ἔξ αἰτίας τῆς νεομηνί-
 ας ἡ τῆς πανσελήνης. Λάθη ἔ αὐτὰ χυδαῖα.

Ἐπαρατήρησαν μετὰ πολυαρίθμους ἔ ἐπανε-
 λημμένας πείρας ὅτι ἡ Σελήνη δὲν ἔπιρῥέει εἰς κα-
 νένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ φυσικὰ ἀποτελέσματα ὅπῃ ὁ
 πολὺς ἄνθρωπος τὴν ἀπονέμει, ἔ εἶναι ἀκολούθως
 ἀνωφελὲς ἔ μάταιον νὰ παρατηρῶνται δι' αὐτὸ τὰ
 τέταρτά της. Αὐτὴν τὴν παρατήρησιν ἡμπορεῖ νὰ

τὴν κάμη κάθε ἑνας· εἶναι εὐκολωτάτη. Ἄς παρατηρήσῃ τὲς καιρὸς εἰς τὰ τέταρτα τῆς Σελήνης δύο ἢ τρεῖς ἑνιαυτὸς ἀραδικῶς, καὶ ἄς σημειώσῃ τὰς παρατηρήσεις τὲ εἰς ἕνα εἶδος ἑφημερίδος ἢ μνημολογίᾳ, καὶ θέλει ἰδῆ παραβάλλοντα ἔπειτα τὰς παρατηρήσεις, ὅτι ἡ Σελήνη δὲν ἔχει κάμμιαν σχέσιν μετὰ τὲς καιρὸς.

Τὰ σπάνια φαινόμενα εἰς τὸν Οὐρανὸν ἢ εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν ἔγιναν καὶ γίνονται ὀλέθρια εἰς ἐκείνους ὅπῃ τὰ ἔπερναν ἢ τὰ πέρνουν ὡς σημεῖα τῶν μελλόντων. Διάβασε τὸν Νικίαν τῷ Πλευτάρχῃ καὶ θέλεις ἰδῆ τί ἔπαθαν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὴν Σικελίαν. Ὁ Περικλῆς μόλις μετὰ ἕνα ἀπλῆστατον παραδειγμα (1) ἐκατάπεισε τὸν καρaboκύρην κατατρομασμένον ἀπὸ μίαν ἔκλειψιν καὶ προσδεχόμενον μεγάλας περιπετείας ἐξ αὐτῆς, ὅτι ἀπ' αὐτὴν δὲν πρέπει νὰ φοβῆται ὡς ἔσαν ἕνα φυσικὸν φαινόμενον. Ἀπὸ παρόμοια παραδείγματα γέμει ἡ ἰστορία καὶ ὁ κόσμος· καὶ εἴμασθε πολλὰ ὑπόχρεοι εἰς τὴν Ἀστρονομίαν ὅπῃ εὐγάζει τὲς ἀνθρώπους ἀπὸ παρόμοια λάθῃ.

Αἱ οἰωνοσκοπίαί, αἱ διοσημεΐαι, αἱ σπλαγχνοσκοπίαί, αἱ χειροσκοπίαί, αἱ πλατοσκοπίαί κτλ., ὅπῃ οἱ παλαιοὶ καὶ ἀκόμι πολλοὶ νεώτεροι μεταχει-

(1) Ἀνέσχε τὴν χλαμύδα πρὸ τῆς ὄψεως αὐτῆς, καὶ παρακαλύψας, ἠρώτησε μήτι δεινὸν, ἢ δεινὸν τινος οἶσται σημεῖον· ὡςδ' ἔκ' ἔφη· τί ἔν' εἶπεν ἐκεῖνο τέττα διαφέρει· πλὴν ὅτι μεῖζον τί τῆς χλαμύδος ἐστὶ τὸ πεποιηκὸς τὴν ἐπισκότησιν. Πλευτάρχ.

βίζονται νὰ προβλέπην κὶ νὰ προλέγην τὰ μέλλον-
τα, εἶναι παρόμοια λάθη· ἐπειδὴ εἰς ἅλα αὐτὰ
πέρην δια αἰτίαν ἐκεῖνο ὅπῃ δὲν εἶναι τελείως. Διά-
βασε τὸν Ξενοφῶντα κὶ θὰ ἰδῆς πόσην ἀξιολογό-
τητα ἀπονέμει εἰς παρομοίας πλάνας, καὶ θὰ ἀη-
διάσης. Οἱ πολὺς Ἐπαμινώνδας δὲν ἦταν τῆς γνώ-
μης τῆς Ξενοφῶντος, μήτε πολὺ πρότερον ὁ Ὅμη-
ρος λέγωντας.

Εἰς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνασθαι περὶ πάτρης.

Πίπτειν ἀκόμι εἰς παρόμοια σοφίσματα κὶ ὅσοι
πέρην τῆς λόγους κὶ τὰ κινήματα τινῶν γοήτων
διὰ ἀληθινὰ φυσικὰ αἰτία. Οἱ λόγοι (τῆς τῶν
γοήτων λέγω) δὲν εἶναι, παρά ἕνας κτυπημένος
ἀέρας, κὶ ἔτω δὲν ἔμπορῶν νὰ παράξεν φυσικῶς
κὶ ἀφ' ἐαυτῶν τῆς κανένα ἄλλο ἀποτέλεσμα, εἰ-
μὴ τὸν ἦχον. Ἐκεῖνοι λοιπὸν ὅπῃ τῆς δίδου μίαν
ἄλλην δύναμιν, ὑποθέτουν πράγματα ὅπῃ μᾶς εἶναι
ἐξ ἴσης ἀγνοῶσα, κὶ ὑβριστικὰ προσέτι εἰς τὸν Θεόν.
Διὰ τί, ἐπειδὴ ὁμολογῶν ὅτι οἱ δαίμονες δὲν ἔμ-
πορῶν νὰ κάμνουν τίποτες χωρὶς τὴν ἄδειαν τῆς Θεῶ,
οἱ γοητικοὶ λόγοι ὑποθέτουν μίαν συμφωνίαν ξεχω-
ριστὴν εἰς τὸν Θεὸν κὶ εἰς τῆς δαίμονας.

Πίπτειν εἰς παρόμοια λάθη κὶ αἱ γυναῖκες, μά-
λιστα τῆς πατρίδος μας, ἀπονέμουςαι τὴν ἀτυχίαν τῶν
μεταξιῶν εἰς κάποια λόγια, εἰς κάποιας πράξεις
γοήτων, τὰ ὅποια δὲν ἔμπορῶν νὰ ἔχουν κανένα ἀ-
ποτέλεσμα. Εἶναι τινὲς πλανεμέναι ὅπῃ ἔχουν ἐ-
πάγγελμα τὰ τοιαῦτα, κὶ νομίζουσι ὅτι κάμνουν τί-

ποτες· εἶναι σχεδὸν ὅλαι ὅπῃ τὰ πισεύον, καὶ μὲ τὸ
 νὰ νομίζον ὅτι τὰ μαγικὰ εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἀτυ-
 χίας τῆ μεταξιῶ, δὲν ἐξετάζον νὰ εὔρον τὴν ἀ-
 ληθινὴν αἰτίαν διὰ νὰ φυλάττωνται ἀπὸ αὐτὴν, καὶ
 νὰ εὐτυχῶν ἕως οἱ καματηροῖτες.

Ἄν μία γυναῖκα καθήμενος τινὰς συμμάτης,
 κερδαινῆ εἰς τὸ παιγνίδι, φαντάζεται ὅτι αὐτὸς εἶ-
 ναι ἡ αἰτία τῆς εὐτυχίας της· μετὰ τέττα, ἄρα
 καὶ διὰ τῆτον, κτλ.

ΙΓ. Τὸ παρὰ τὴν ἀτελῆ ἐξαρίθμησιν.

Ἡ πείρα μᾶς δείχνει ὅτι ἐκεῖνοι ὅπῃ δὲν ἤ-
 θελαν τῆς ἀντίποδας, ἦταν ἀπατημένοι, καὶ ἡ ἀ-
 πάτη τῆς ἤλθεν ἀπὸ τὴν ἀτελῆ ἐξαρίθμησιν. Δὲν
 εἶχαν ἐξετάση μήτε γνωρίση τὴν ἀληθινὴν αἰτίαν
 διὰ τὴν ὁποῖαν οἱ ἄνθρωποι περιπατῶν ἐπάνω εἰς
 τὴν Γῆν, καὶ ὠθῶνται πρὸς τὸ κέντρον τῆς γηίνης
 σφαίρας ὅπῃ καὶ ἂν εὐρίσκωνται, καὶ δὲν ὠθῶνται
 πρὸς τὸν ἔρανον.

Πίπτει τινὰς εἰς τὸ σόφισμα τῆς ἀτελῆς ἐ-
 ξαριθμήσεως ὅταν γνωρίζοντας ἕναν ἢ πολλὰς τρό-
 πους κατὰ τῆς ὁποῖας γίνεται ἕνα πρᾶγμα, ὑπο-
 λαμβάνει ὅτι δὲν εἶναι, παρὰ αὐτοὶ οἱ τρόποι ὅπῃ
 ἤμπορῶν νὰ εἶναι ἡ αἰτία αὐτῆ τῆ πρᾶγματος, καὶ
 ἤμπορεῖ νὰ εἶναι κανένας ἄλλος ὅπῃ δὲν ἐξαριθμεῖ,
 ἡ αἰτία. Λόγῃ χάριν, ἕνας βλέπει ἕναν ὅπῃ ἦταν
 εἰς τὸ δεσμοτήριον, καὶ νομίζει ὅτι αὐτὸς χωρὶς ἄλ-
 λο ἢ διέφθειρε μὲ ἀργύρια τῆς φύλακας ἢ τῆς